Από τη συνύπαρξη στη συμβίωση

μία πρόταση (επανα)σύνδεσης

Εισαγωγή

Μπορούμε να εντάξουμε την παρούσα **πρόταση στην ευρύτερη κατηγορία της κοινωνικής κατοικίας**, έχοντας στο νου μας πως η λειτουργική κοινωνική κατοικία είναι θεμελιώδες στοιχείο μίας δημοκρατικής και συμπεριληπτικής κοινωνίας. Αρχικά, σε έργα κοινωνικών κατοικιών προσπαθήσαμε να πετύχουμε την μέγιστη δυναμικότητα με το λιγότερο δυνατό κόστος. Είδαμε να δημιουργούνται γκέτο και μεγαθήρια κατοικιών να υψώνονται και με την ίδια ορμή να κατεδαφίζονται, ή να μη λειτουργούν όπως είχε προβλεφθεί και να αλλάζουν δραστικά το περιβάλλον γύρω τους.

Η ποιότητα ζωής των **ενδιαφερόμενων**, η **ένταξη** των κατοικιών στον αστικό ιστό και η δική τους **‘επανένταξη’ στην ‘κοινωνία’** είναι στοιχεία που σχετικά πρόσφατα άρχισαν να μπαίνουν στην εξίσωση του σχεδιασμού.

Υπάρχει μέχρι τώρα μία τάση για μέγιστη δυνατή χωρητικότητα και προσφορά εντατικών επιμορφωτικών εργαστηρίων σαν πανάκεια για να επανενταχθεί ένας άστεγος στην κοινωνία. Τι συμβαίνει όμως όταν ένας άνθρωπος δεν μπορέσει να βρει τελικά δουλειά, βρει και απολυθεί, ή είναι σε μία ηλικία που δεν μπορεί εξ ορισμού να εργαστεί; Η καρδιά της επανένταξης δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στην επαγγελματική αποκατάσταση.

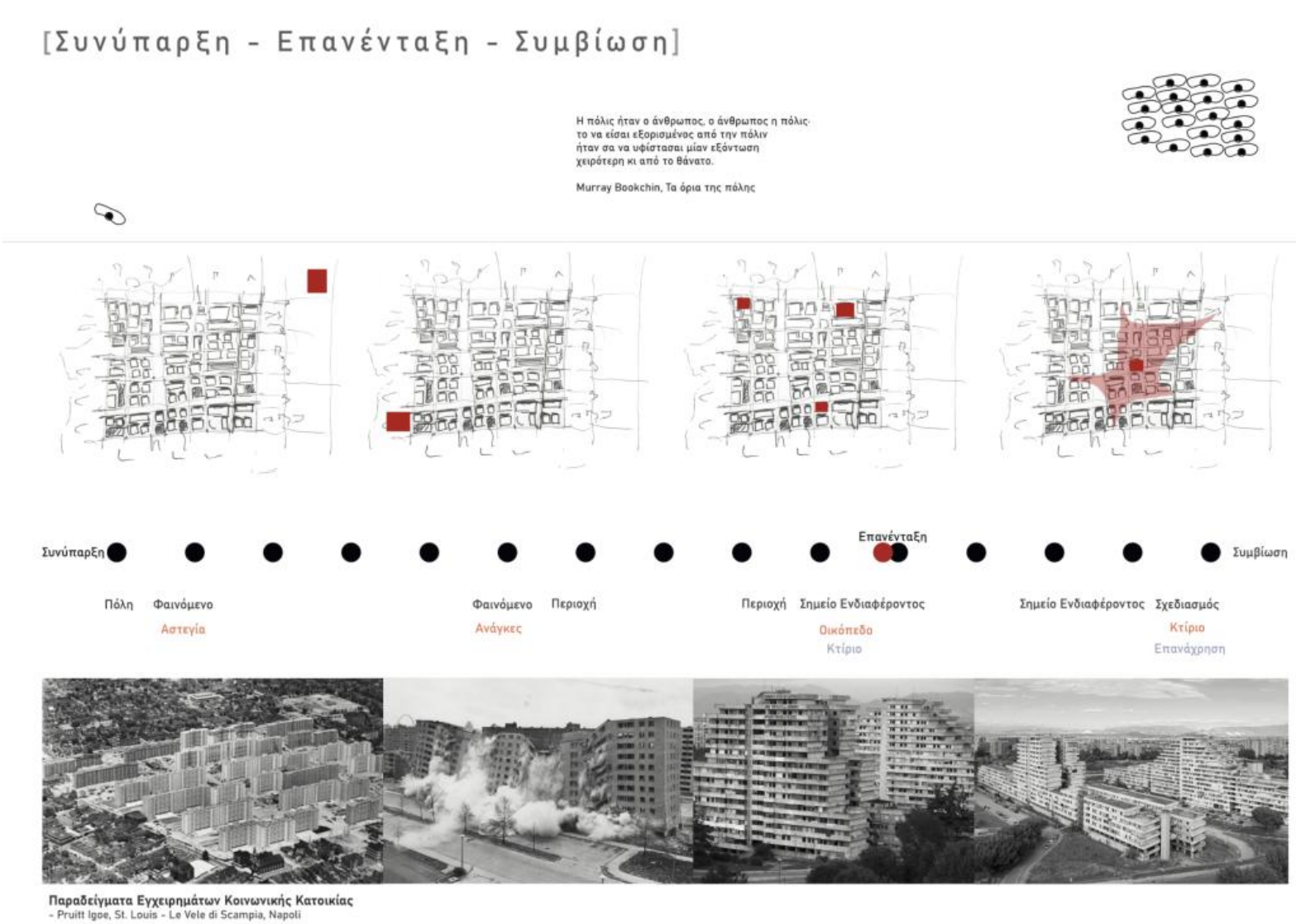

Παραδείγματα Εγχειρημάτων Κοινωνικής Κατοικίας
- Pruitt Igoe, St. Louis - Le Vele di Scampia, Napoli

Έχει σημασία ο τρόπος που τοποθετείται μία δομή ή μία κοινωνική κατοικία μέσα στην πόλη. Για να αποφευχθεί η γκετοποίηση της πληθυσμιακής ομάδας που επανεντάσσεται είναι σημαντικό να **προβλεφθούν συνδέσεις με τα στοιχεία που την περιβάλλουν**, πράγμα που επιχειρώ στην παρούσα διπλωματική.

Μιλώντας λοιπόν για επανένταξη, μιλάμε για **εκτόπισμα**, μιλάμε για γειτονική επιρροή και διάλογο του προγράμματος με την γειτονιά, με την περιοχή, με την πόλη.

Το φαινόμενο της αστεγίας

Η αστεγία καλύτει ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων και η προσπάθεια να οριστεί έχει γίνει μέσω της ευρωπαικής τυπολογίας ETHOS. Πρόκειται για μία κατηγοριοποίηση που εκτείνεται από ανθρώπους σε προσφυγικό καθεστώς έως άτομα που ζουν σε σπίτι, μπορεί να έχουν ακόμα και την κυριότητα του σπιτιού, αλλά να δυσκολεύονται να αποπληρώσουν τους λογαριασμούς της ΔΕΗ και του νερού.

Η μορφή αστεγίας που έχουμε κατά κύριο λόγο στο μυαλό μας, είναι αυτή των ατόμων σε κατάσταση δρόμου. Πρόκειται για την πιο ορατή και σκληρή μορφή αστεγίας στην οποία και απευθύνεται η σημερινή πρόταση.

[Το Φαινόμενο της Αστεγίας]

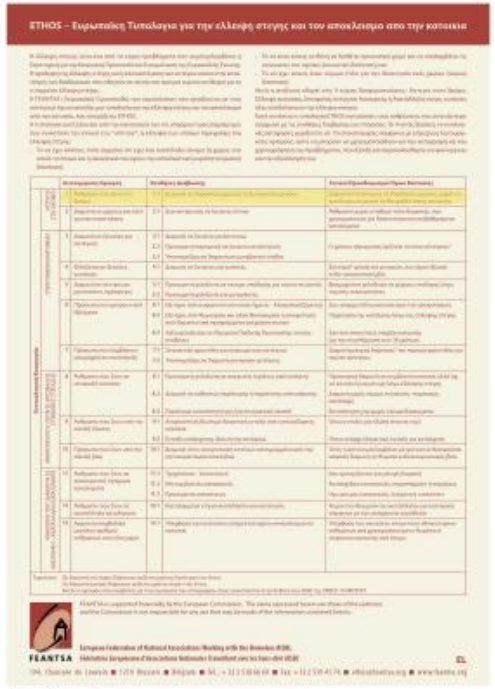

Ορισμός αστεγίας
- Κατηγοριαποίηση φαινομένου

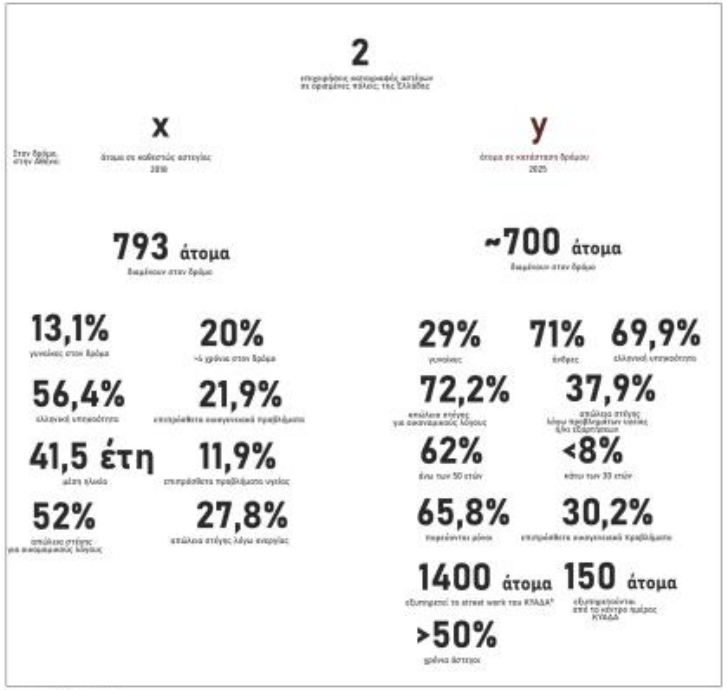

Στατιστικά στοιχεία
- Η αστεγία σε νούμερα

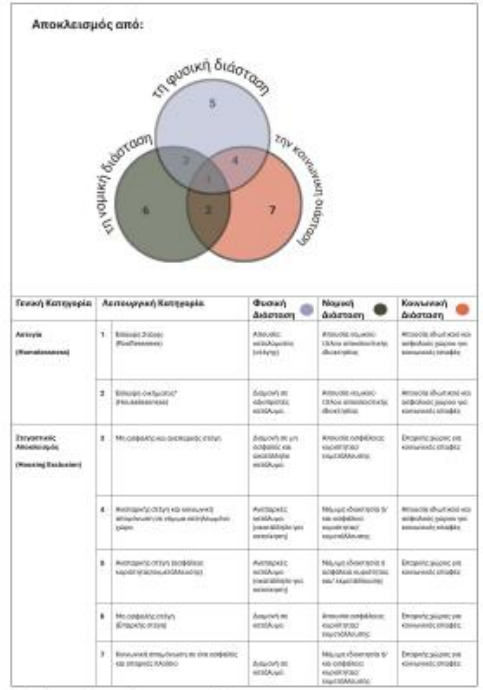

Αποκλεισμοί σε περίπτωση αστεγίας
- Επεξήγηση

Χρονοδιάγραμμα

Η αστεγία, ενώ είναι αστικό φαινόμενο, είναι ρευστό, είναι δύσκολο να πλαισιωθεί, ορίζεται από τον τρόπο που μία κοινωνία επιλέγει να οργανώνεται και καθορίζεται άμεσα από την παρουσία, ή μη, του πολιτικού καθεστώτος της και του συστήματος που αυτό υπηρετεί. Παρατηρούνται, φυσικά, εξάρσεις λόγω άλλων φαινομένων και γεγονότων που την επηρεάζουν. Ενδεικτικά, ακόμα μιλώντας για την Ελλάδα, αυτό το χρονοδιάγραμμα δίνει μία ιδέα για την φύση του φαινομένου τα τελευταία χρόνια. Φωτιές, πλημμύρες, οικονομική κρίση, έξαρση διακίνησης ναρκωτικών με ταυτόχρονη προώθηση δραστηριοτήτων που προκαλούν εθισμό, στεγαστικές εξελίξεις αλλά και άλλοι παράγοντες είναι καλές αφετηρίες για να παρατηρήσει κανείς τις πηγές του φαινομένου.

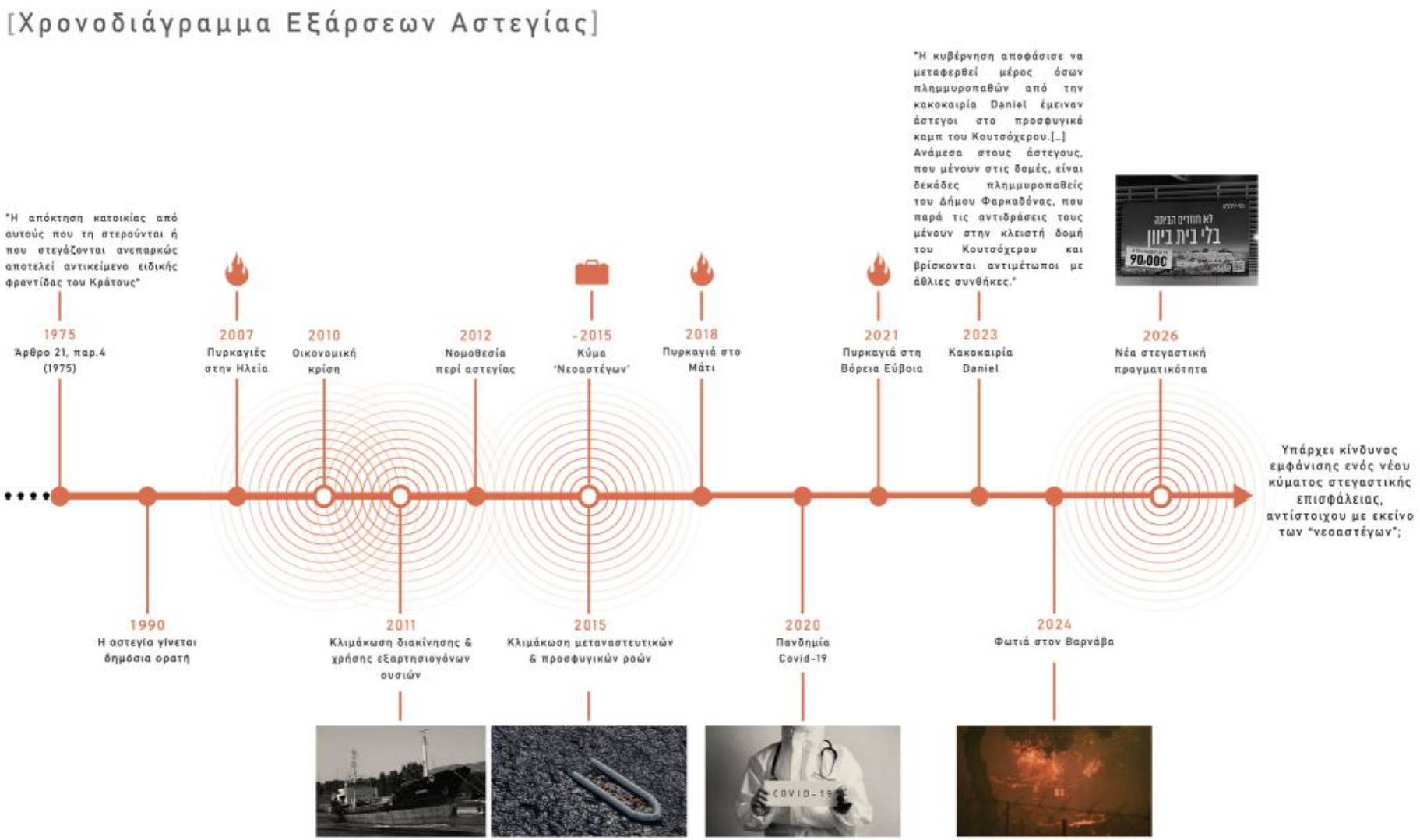

ανασφάλεια

πολιτεία εργασία

άνθρωποι εγκατάλειψη

ελευθερία κλοπή φροντίδα

βία δροσιά

ανασφάλεια οίκτος

βλέμμα

συντροφικότητα χρόνος έρωτας

πολιτεία ουρανός

πλημμύρα παραβίαση σκοτάδι

εγκατάλειψη

καθαριότητα αστυνομία

ναρκωτικά

καταφύγιο

αποκλεισμός

φως

πόνος κατοικίδιο επαιτεία

συσσίτιο

καύσωνας επικοινωνία

φαγητό ‘σκούπα’ ανεργία

φίλοι οικογένεια πόλεμος

υγεία

απομόνωση βροχή ύπνος

αστεγία

Δείκτες - Δίχτυ

Υπάρχει η τάση την ευθύνη της αστεγίας να την επωμίζεται εξ ολοκλήρου το άτομο και να αποδίδεται σε προσωπικές κακές επιλογές. Φυσικά και οι ατομικές επιλογές καθορίζουν την πορεία μας, πρόκειται όμως για επιλογές οι οποίες εμπεριέχονται σε ένα σύστημα πολύ πιο καθοριστικό. Τι εννοώ, η αστεγία είναι μέρος ενός μονοπατιού και λόγω απουσίας πρόνοιας συνήθως αποτελεί τον τερματικό σταθμό. Ένας συνδυασμός παραγόντων σε άναρχη σειρά κάθε φορά, μπορεί να ωθήσουν ένα άτομο στο δρόμο. Ευκολότερο είναι να εντοπίσουμε τι είναι αυτό που τον προστατεύει από το να βρεθεί σε αυτή την κατάσταση: πρόκειται για μία απλή σειρά διχτυών ασφαλείαςπου εξασφαλίζουν ένα σπίτι: τα χρήματα, ύστερα ο κοινωνικός κύκλος και τέλος, σε περίπτωση έλλειψης των δύο παραπάνω, η κρατική μέριμνα σε μορφή κοινωνικής κατοικίας της οποίας το απόθεμα στην Ελλάδα είναι επισήμως μηδενικό.

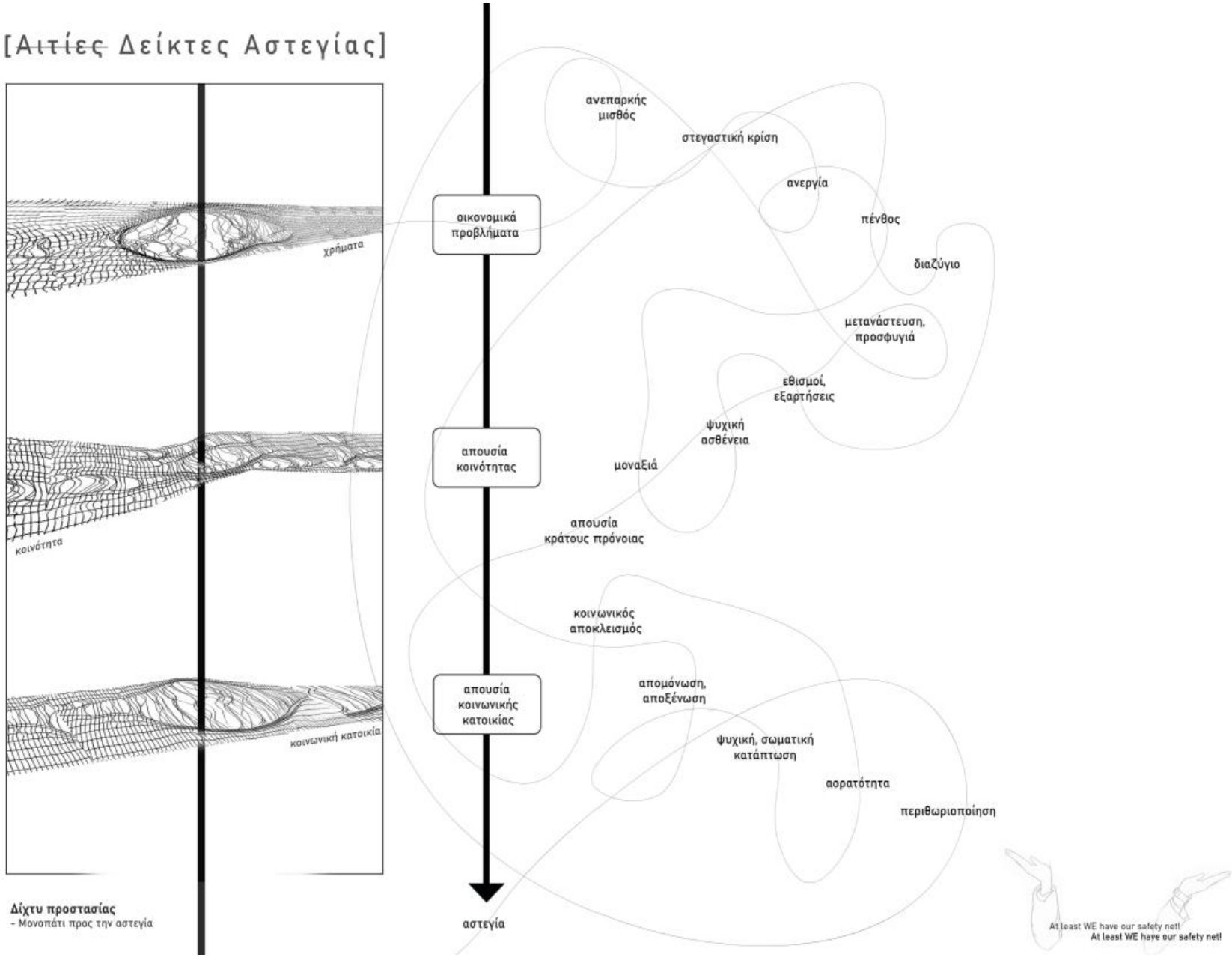

Υφιστάμενο Σύστημα Φροντίδας

Ο χρόνος και η επιτυχία ή η αποτυχία των έργων έχουν δείξει ότι οι **υπερμεγέθεις δομές**, τόσο σε όγκο και χωρητικότητα, όσο και σε πλήθος υπηρεσιών και προγραμμάτων συγκεντρωμένα σε έναν τόπο δρουν **επιβαρύνοντας τους ωφελούμενους** και κατά περίπτωση τους εργαζόμενους. Είναι ανάγκη, να δοκιμάσουμε μία πρόβλεψη δομής, η οποία θυμίζει περισσότερο **γειτονιά**, παρά ίδρυμα.

Το τρέχον σύστημα πρόνοιας που εξυπηρετεί τους άστεγους, λειτουργεί ανεπαρκώς και πυροσβεστικά.

Οι λόγοι είναι διάφοροι και τα προβλήματα πολλά:

- **μη συμπεριληπτικές** και αφιλόξενες δομές (η λίστα με τις προυποθέσεις είναι τόσο εκτενής που το κάνει πολύ δύσκολο)
- ζητήματα καθαριότητας
- **έλλειψη ιδιωτικότητας**
- συγκεντρωμένες κυρίως στο κέντρο της Αθήνας*
- **απουσία κοινωνικής κατοικίας**
- απαιτητική γραφειοκρατία
- **περιορισμένος χρονικός ορίζοντας υπηρεσιών**
- απουσία προσβάσιμων υπηρεσιών εκτός τροφής και φιλοξενίας
- **απουσία εξωστρέφειας**
- απομάκρυνση **κατοικιδίων**
- απομάκρυνση **ζευγαριών**

Λόγω αυτών των χαρακτηριστικών οποίες σταθερά μένουν εκτός των **διαφόρων παροχών πρόνοιας: τα ζευγάρια, τα άτομα με κατοικίδια, οι χρόνια άστεγοι.** Η τελευταία ομάδα περιλαμβάνει ανθρώπους οι οποίοι διαμένουν χρόνια στον δρόμο κι έχουν ισχνές προοπτικές απεμπλοκής από αυτήν την κατάσταση. Συχνά είναι άτομα **εκτός παραγωγικής ηλικίας**, με κινητικά προβλήματα, προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό αυτών των δομών είναι ότι απουσιάζει η **κοινωνική διάσταση του σπιτιού**. Κόντρα σε αυτή την αντίληψη περί πρόνοιας, έρχονται παροχές όπως οι κοινωνικές τραπεζαρίες και **αμφισβητούν το παγιωμένο σύστημα της φροντίδας**.

Η κοινωνική τραπεζαρία δεν λειτουργεί όπως ένα συσσίτιο ή ο διαμοιρασμός φαγητού στον δρόμο: είναι ένα μέρος που οι άνθρωποι **κάθονται** γύρω από το ίδιο τραπέζι **με άλλους ανθρώπους**, μπορούν να **πλύνουν τα χέρια** τους πριν το φαγητό, μπορούν να πάνε στην **τουαλέτα,** να **δροσιστούν, να ζεσταθούν, να κάνουν μία ερώτηση**, **να επιλέξουν** αν θέλουν να κάτσουν μόνοι ή με παρέα, να κανονίσουν ένα **ραντεβού**, να κάτσουν, να ξεκουραστούν, **να μην χρειάζεται να κρυφτούν**.

Αυτά τα στοιχεία δίνουν μία κοινωνική διάσταση σε έναν χώρο που είναι σχεδιασμένος για την ικανοποίηση μίας ανάγκης που κρατά το σώμα ζωντανό. Έτσι αποκτά κοινωνική διάσταση μία δομή πρόνοιας και γίνεται κοινωνικός χώρος. Βλέποντας πέρα από την ανάγκη που κρατά το σώμα ζωντανό.

[Υφιστάμενο Σύστημα Φροντίδας]

Τι υπάρχει;

Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη

Συμπληρωματικές Δράσεις ΜΚΟ*

Γραφειοκρατική Υποστήριξη*

Κινητά Πλυντήρια Ρούχων*

Απεξάρτηση

Διαμοιρασμός Αιτούμενων Αντικειμένων*

Απεξάρτηση

Streetwork

Εξάμηνη Φιλοξενία

Βραχυπρόθεσμη Φιλοξενία

Συσσίτια

Διαμοιρασμός Φαγητού

Χώροι Κοινωνικοποίησης

Διαμοιρασμός Φαρμάκων

Καλλωπισμός*

Διαμοιρασμός Εργαλείων Ασφαλούς Χρήσης*

Κοινωνική Τραπεζαρία*

Πώς λειτουργεί;

-μαζική εξυπηρέτηση

-επιφανειακή

-έλλειψη ιδιωτικότητας και προσωπικού χώρου

-γραφειοκρατία

-κακές συνθήκες υγιεινής

-αστυνομικός χαρακτήρας περίβαλλοντος

-βία κι εγκληματικότητα

-στίγμα

-ανεπαρκής έρευνα

-μη συμπεριληπτικές δομές

-βραχυπρόθεσμες λύσεις

-πυροσβεστικές επεμβάσεις

Οι ξενώνες είναι άδειοι. Από επιλογή μένουν έξω. Το προτιμούν!

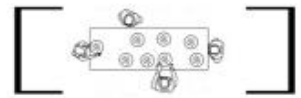

[Συγκέντρωση Άστεγου Πληθυσμού]

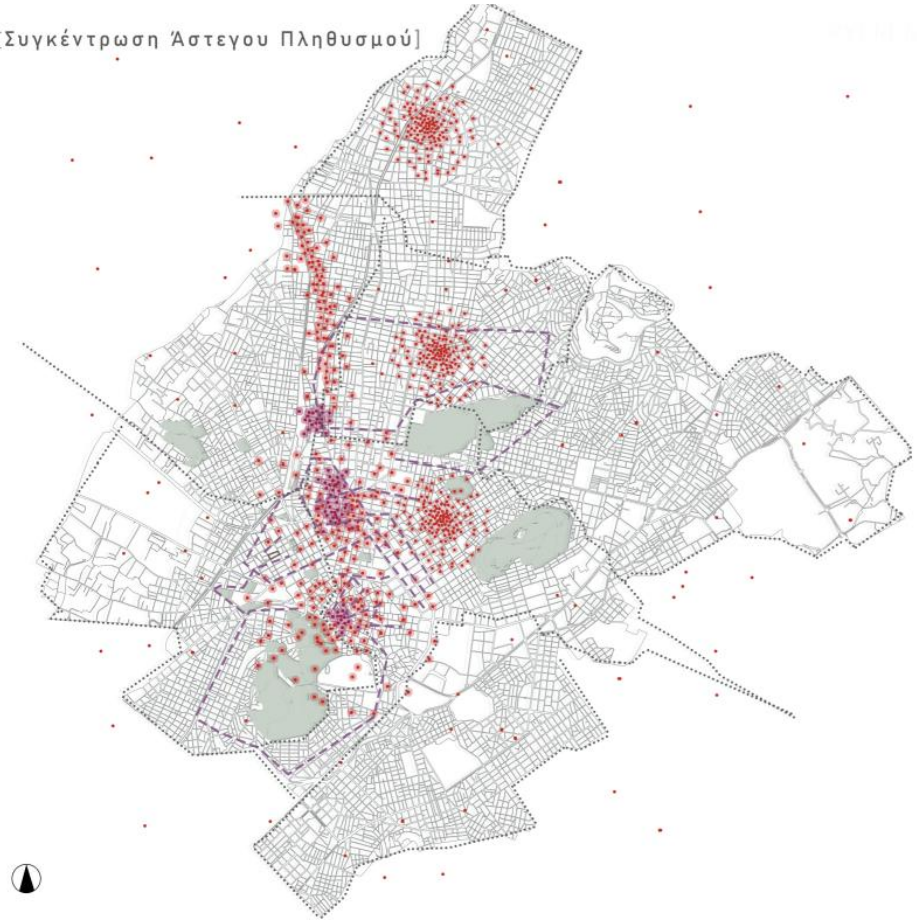

Υπόμνημα

- Σημειακή συγκέντρωση δεκάδων ατόμων
- Αυξημένη παρουσία στην περιοχή
- Παρατήρηση μεμονωμένων ατόμων

[Δομές Φροντίδας Αστέγων]

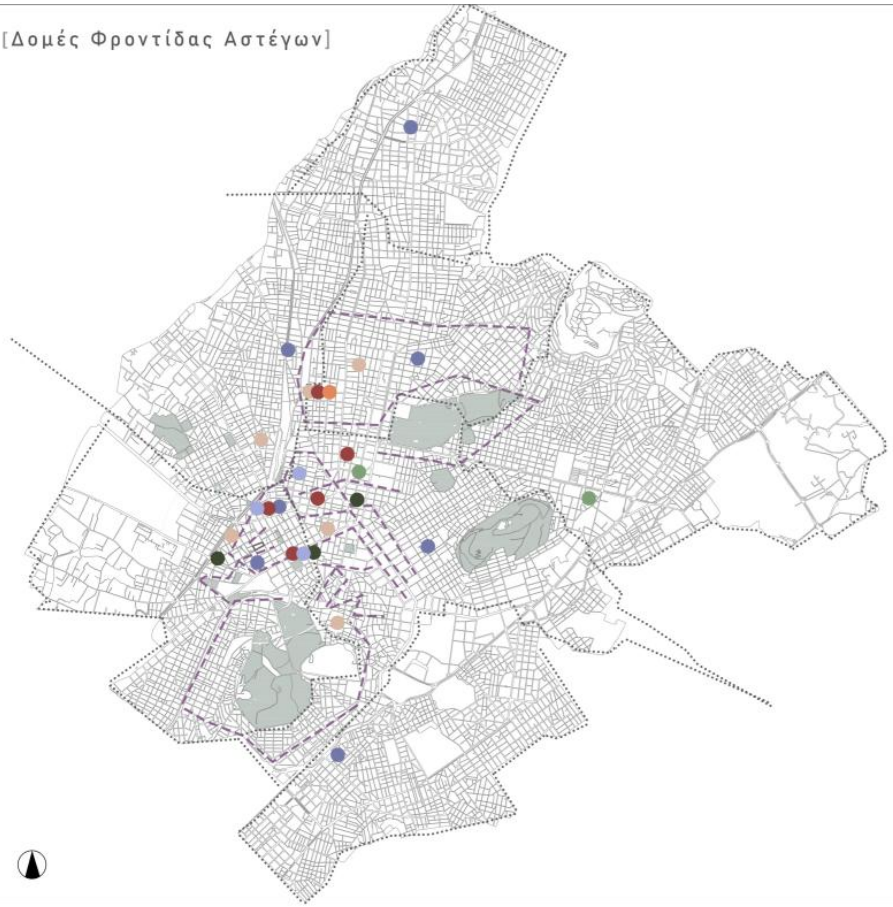

Υπόμνημα

*streetwork

- Ιατρικές Υπηρεσίες
- Παροχή Γευμάτων
- Συμβουλευτική, νομική, ψυχολογική υποστήριξη
- Προσωρινή Φιλοξενία/ Υπνωτήρια
- Ξενώνες Φιλοξενίας
  *κρυφή τοποθεσία ξενώνα γυναικών θυμάτων βίας
- Παροχή ρούχων και πρώτων ειδών
- Υπηρεσία καθαριότητας
  (πλύσιμο ρούχων ή/και λουτρά)

Η περιοχή, το Μεταξουργείο

Για την παρούσα πρόταση έχει επιλεχθεί το Μεταξουργείο, μία περιοχή **υβριδική**, **πολυπολιτισμική**, πλησίον ιστορικού κέντρου και Συντάγματος, αλλά αρκετά μακριά από αυτό για να διατηρήσει έναν πιο **ήσυχο χαρακτήρα** και να αναπτυχθεί με τους **δικούς της ρυθμούς**. Είναι σημαντικό επίσης το ότι στο Μεταξουργείο συναντάται ισχυρή παρουσία **κοινότητας** κι ενεργής γειτονιάς που **αντιστέκεται** στις προσπάθειες εξόντωσής της και μπορεί να υποστηρίξει ένα τέτοιο εγχείρημα. Άλλωστε η ίδια η έννοια και η παρουσία της κοινωνικής κατοικίας βάζει φρένο σε στοιχεία, όπως ο εξευγενισμός, τα rbnb κι ο υπερτουρισμός, που απειλούν την επιβίωση της γειτονιάς.

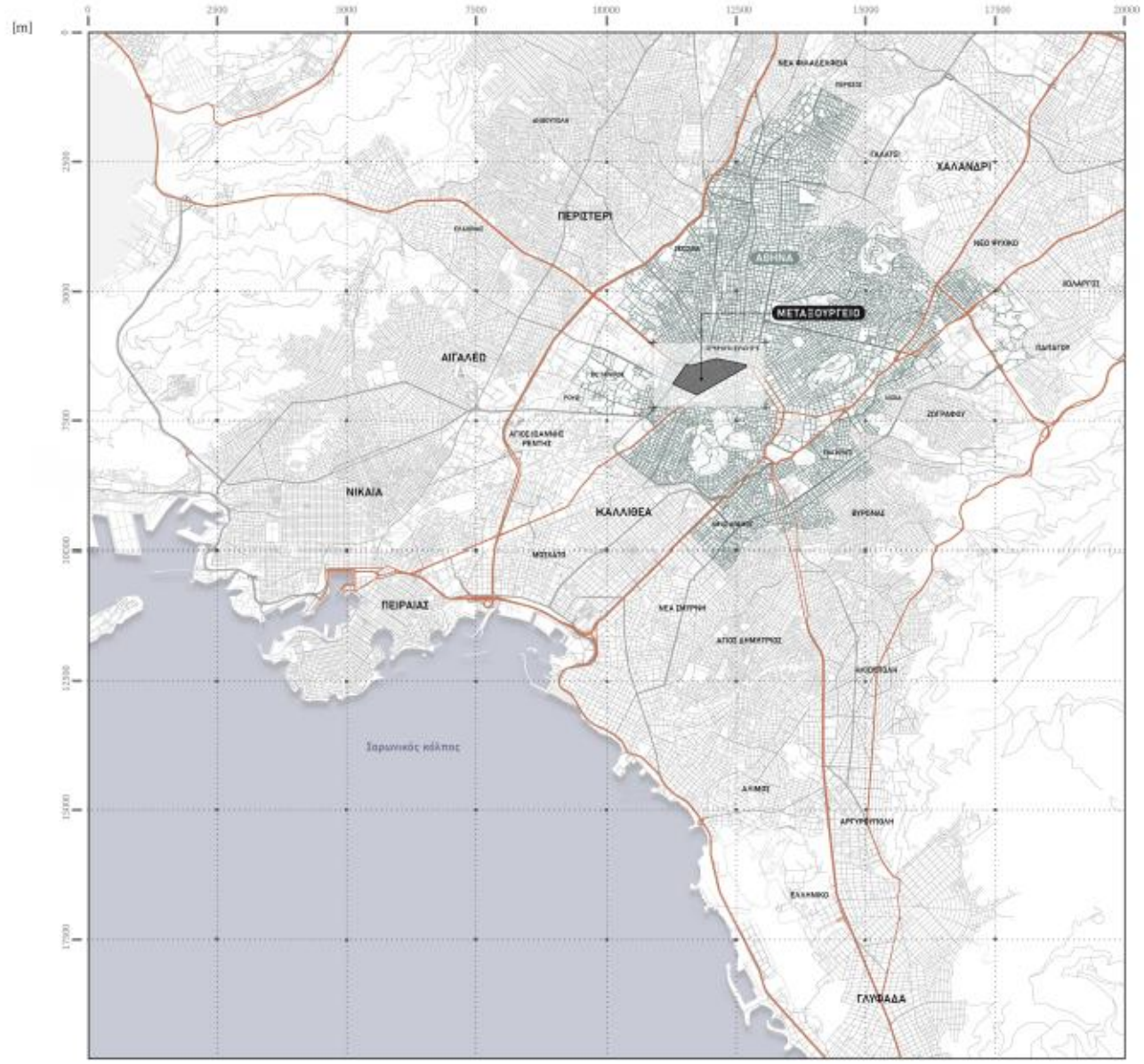

[Θέση Μεταξουργείου]

Οδικοί Άξονες

Ενώ στην πραγματικότητα τα δημοτικά όρια του Μεταξουργείου περιορίζονται εδώ και γειτνιάζουν με αυτά του Κεραμεικού, οι ισχυροί οδικ άξονες που περιγράφουν τις περιοχές καταλήγουν να το ορίζουν ως μία. Η οδός Πειραιώς, Παναγή Τσαλδάρη, Ιερά Οδός, και Κωνσταντινουπόλεως κα Αχιλλέως συναντιούνται και περιγράφουν την περιοχή στην οποία αναφερόμαστε ως Μεταξουργείο. Μάλιστα, αυτό το τρίγωνο που περιλαμβάνει το πάρκο Νηρέα και την πλατεία Μεταξουργείου, χωρίζονται βίαια από την λεωφόρο Αχιλλέως και τη γέφυρά της, με αποτέλεσμα να βιώνεται ως μία διαφορετική περιοχή.

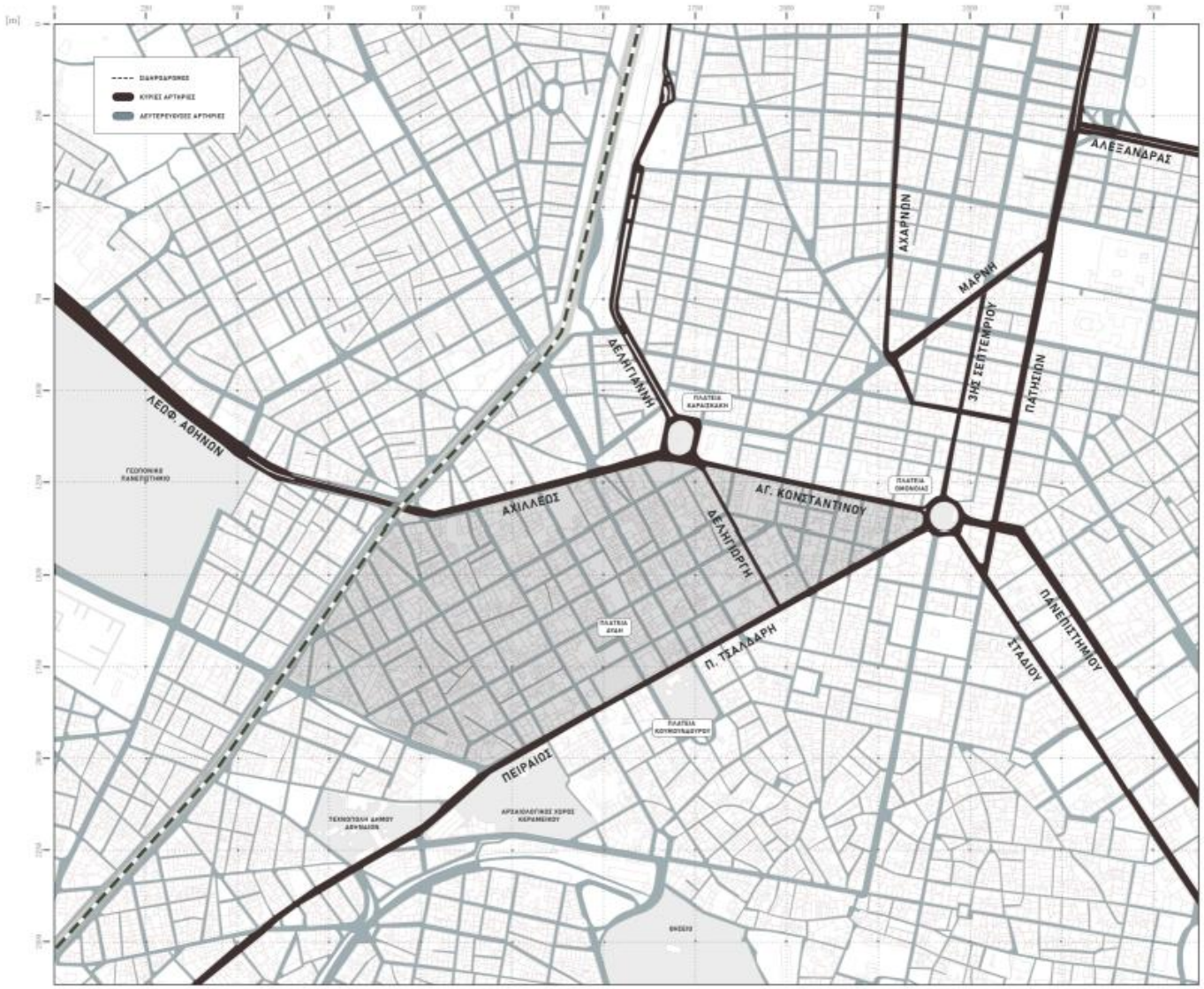

[Οδικοί Άξονες]

Άτυπα Όρια Μεταξουργείου

Η εμπειρία και το βίωμα της περιοχής, μας δίνουν μία ακόμα διαφορετική ποιοτική ανάγνωση των ορίων της. Η οριοθέτηση γίνεται αυτή τη φορά μέσω της εκάστοτε ανθρώπινης δραστηριότητας, η οποία καταλήγει να έχει ακόμα ισχυρότερο ρόλο από αυτή των δρόμων που μόλις αναφέρθηκε.

Η Ιερά οδός ορίζει μία ζώνη έντονης νυχτερινής ζωής και διασκέδασης, η οποία απορροφά την εισροή των επισκεπτών από το μετρό Κεραμεικού και προωθεί μέρος της στα ενδότερα.

Τα δρομολόγια του ηλεκτρικού και η άβολη συνθήκη που δημιουργούν οι σιδηροδρομικές γραμμές στον πυκνό αστικό ιστό θα μπορούσαν να χαρακτηρίσουν το όριο της Κωνσταντινουπόλεως έως και απροσπέλαστο.

Το τρίγωνο που δημιουργείται μεταξύ πλατείας Ομονοίας Πλατείας Καραισκάκη και οδού Δεληγιάννη χαρακτηρίζεται από έντονη χρήση και εμφανές εμπόριο ναρκωτικών. Αστυνομικοί και χρήστες στα τοξικοεξαρτημένοι πολίτες στα πρόθυρα κατάρρευσης συνυπάρχουν σε μία συνθήκη δυστοπίας που χωρίζει βίαια το Μεταξουργείο από την Ομόνοια.

[Άτυπα Όρια Μεταξουργείου]

Μέρα - Νύχτα

Κυρίαρχα χαρακτηριστικά του Μεταξουργείου
- Κατά τη διάρκεια της ημέρας

κλίμακα 1:2500

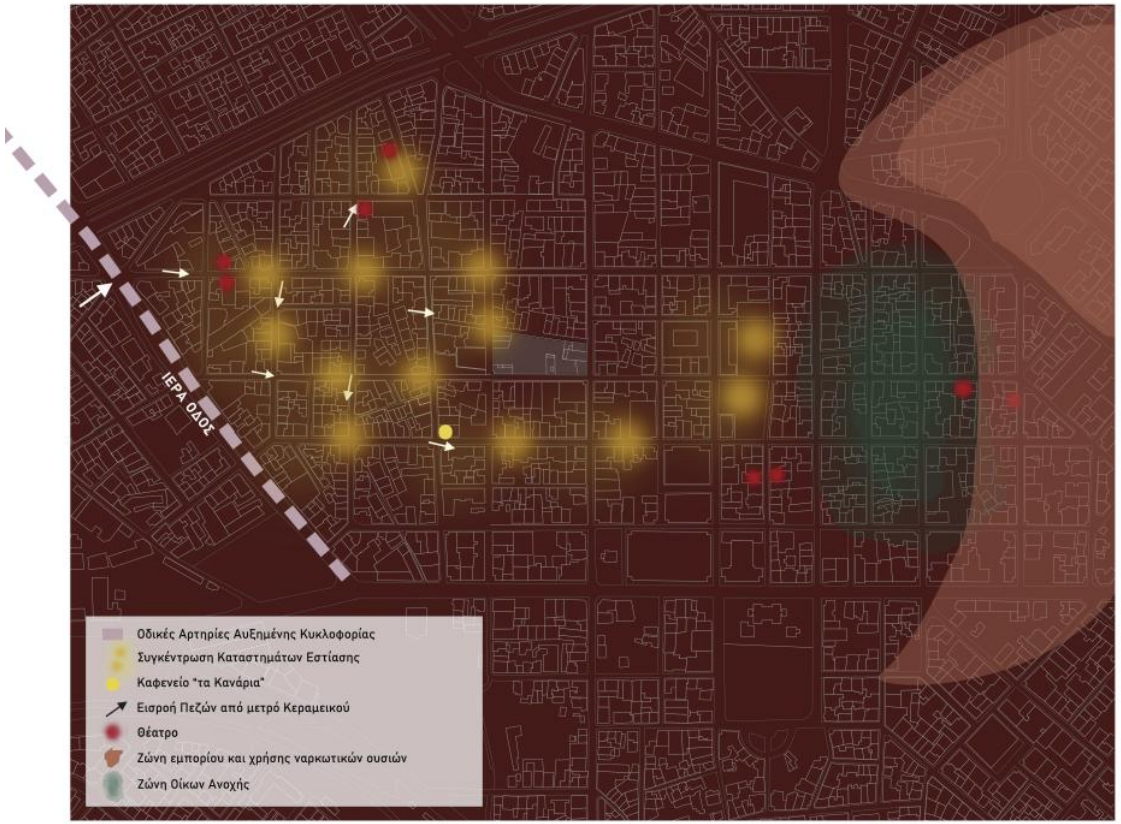

Κυρίαρχα χαρακτηριστικά του Μεταξουργείου
- Κατά τη διάρκεια της νύχτας

κλίμακα 1:2500

Χάρτης Πεζόδρομων κι Υπαίθριων Χώρων

Προχωρώντας στα ενδότερα, συνέχισα την μελέτη μου με πράγματα βασικά, αν και δυσεύρετα στη σύγχρονη Αθήνα.
Αναφέρομαι φυσικά στους υπαίθριους χώρους, στα πάρκα και στους πεζόδρομους της περιοχής.
Μελετώντας το δίκτυο των πεζόδρομων της περιοχής προχώρησα σε μία κωδικοποίηση των συνδέσεων τους, είδα ποιοι τερματίζουν σε δρόμο οδικής κυκλοφορίας, ποιοι διακόπτονται, ποιοι συναντιούνται με άλλους πεζόδρομους χωρίς την παρεμβολή του δρόμου.

Από αυτή τη μελέτη συνολικά, εμφανίζονται δύο στοιχεία που τραβούν την προσοχή: η ισχυρή χάραξη του πεζοδρόμου Σαλαμίνας που διατρέχει όλη την περιοχή, διακοπτόμενος κάθετα και σημειακά από τους δρόμους σχετικά ήπιας οδικής κυκλοφορίας, το αρχαίο νεκροταφείο του Δημόσιου Σήματος και το πάρκο του.
Για τους περισσότερους, το Δημόσιο Σήμα είναι περισσότερο γνωστό για το πάρκο του, μιας και αποτελεί σημείο αναφοράς της περιοχής και από την πλευρά της γειτονιάς η οποία συχνά συγκεντρώνεται εκεί, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί μία αυλή για αυτούς που επιλέγουν το Μεταξουργείο για τη νυχτερινή τους διασκέδαση.
Ακόμα και η πινακίδα του ως αρχαίο νεκροταφείο είναι κρυμμένη και σκονισμένη πίσω από σιδεριές.

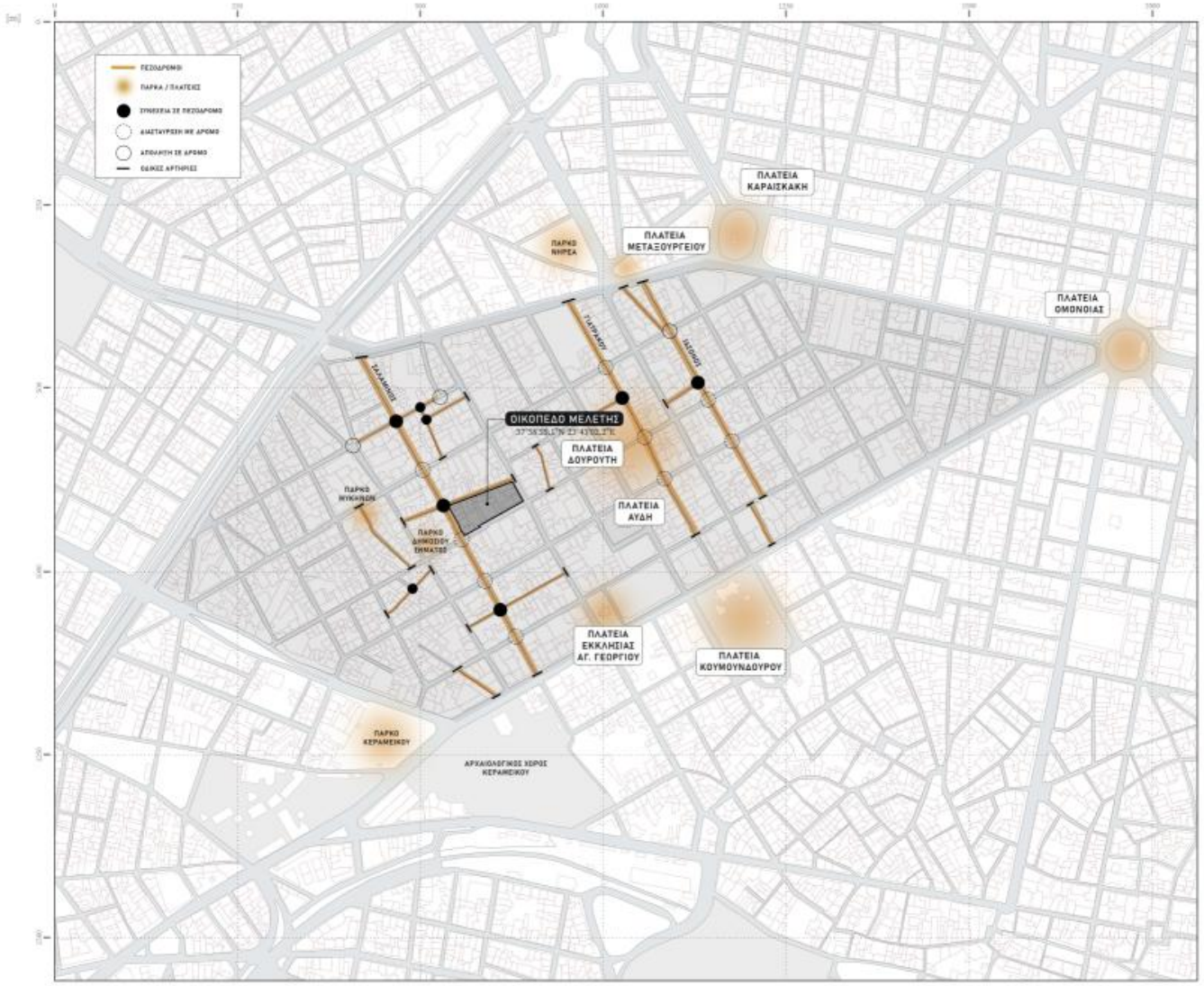

[Υπαίθριοι Χώροι & Πεζόδρομοι]

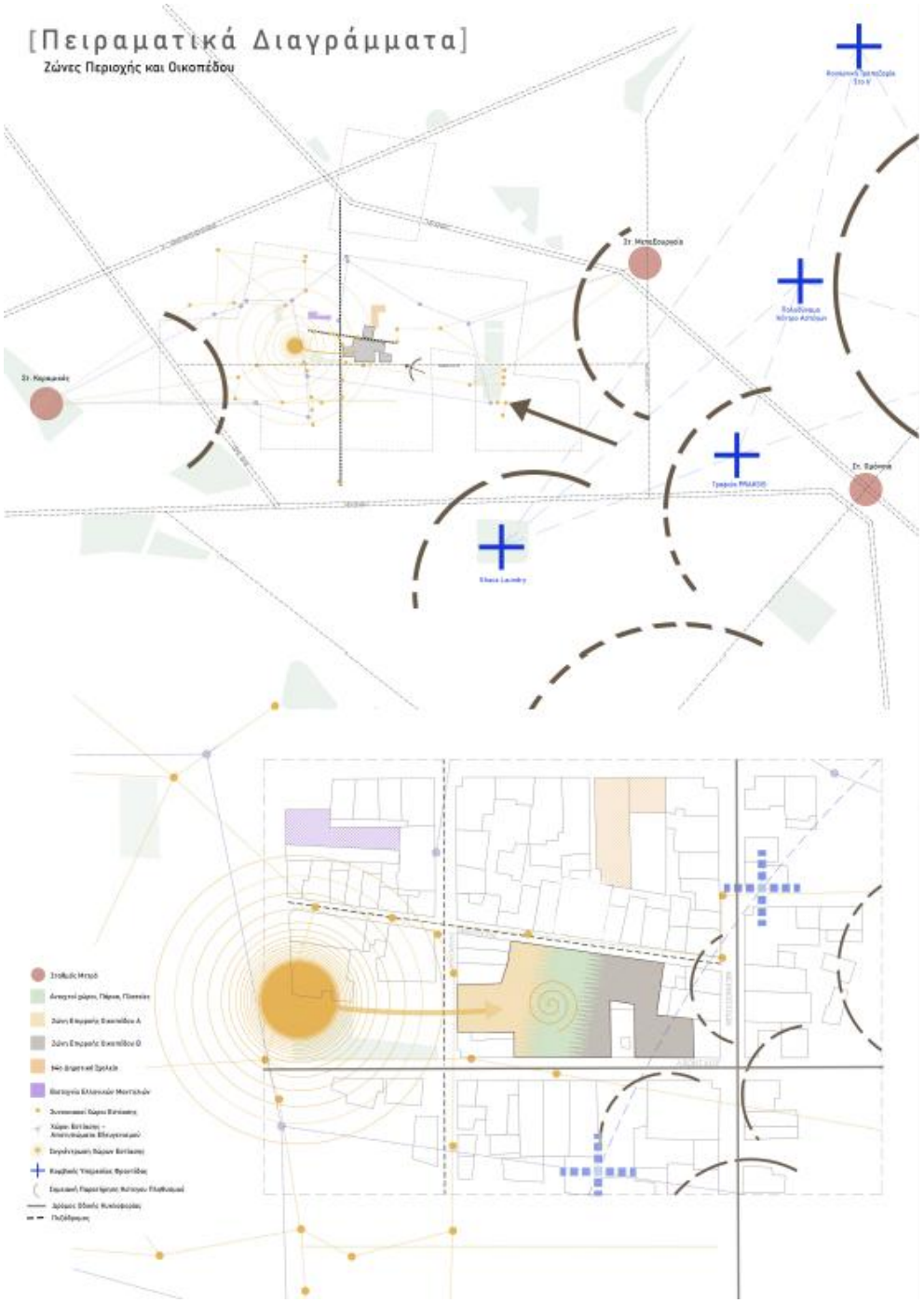

Χάρτης Χρήσεων

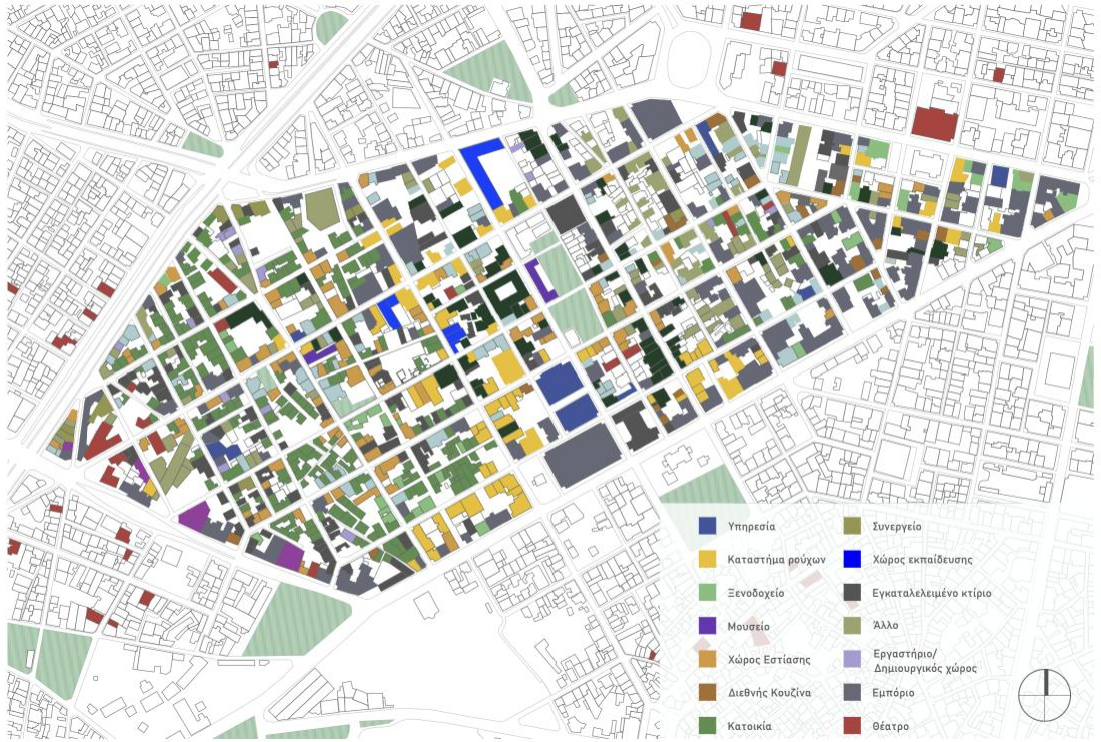

Πειραματικά Διαγράμματα

Η παρατήρηση του Δημόσιου Σήματος με οδήγησε σε μία σειρά παρατηρήσεων. Σε συνδυασμό με την μελέτη των άτυπων ορίων όπως αναφέρθηκαν, εντόπισα κάποια στοιχεία στην περιοχή, τα οποία οι άνθρωποι που τα ενεργοποιούν σημειακά και παρουσιάζουν προοπρική για να δημιουργήσουν δυναμικά δίκτυα.

Εφόσον έναυσμα για αυτές τις παρατηρήσεις ήταν το Δημόσιο Σήμα ως αρχαιολογικός χώρος και ως πάρκο, βρήκα τα ίχνη της διαδρομής που τα ενώνουν και αποτύπωσα τις εντάσεις της.

Το ίδιο συνέβη και για τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς χώρους αλλά και για πιο αραιές, είτε περιοδικές είτε όχι δραστηριότητες στην περιοχή, όπως είναι η λαική, το καρναβάλι κι εκδηλώσεις που κατά καιρούς πραγματοποιούνται στην πλατεία Καραισκάκη. , για το εμπόριο ρούχων κυρίως από την Κίνα, για τα καταστήματα εστίασης, τα θέατρα και τους χώρους πολιτισμού, για τους οίκους ανοχής, για τη χρήση ναρκωτικών.

Ακόμα, από τον τρόπο που έχω η ίδια βιώσει το Μεταξουργείο σε συνδυασμό με όλες αυτές τις πληροφορίες, παρατηρείται ότι είναι μία περιοχή 24ωρης δραστηριότητας, με έντονα χαρακτηριστικά τόσο την ημέρα αλλά και τη νύχτα.

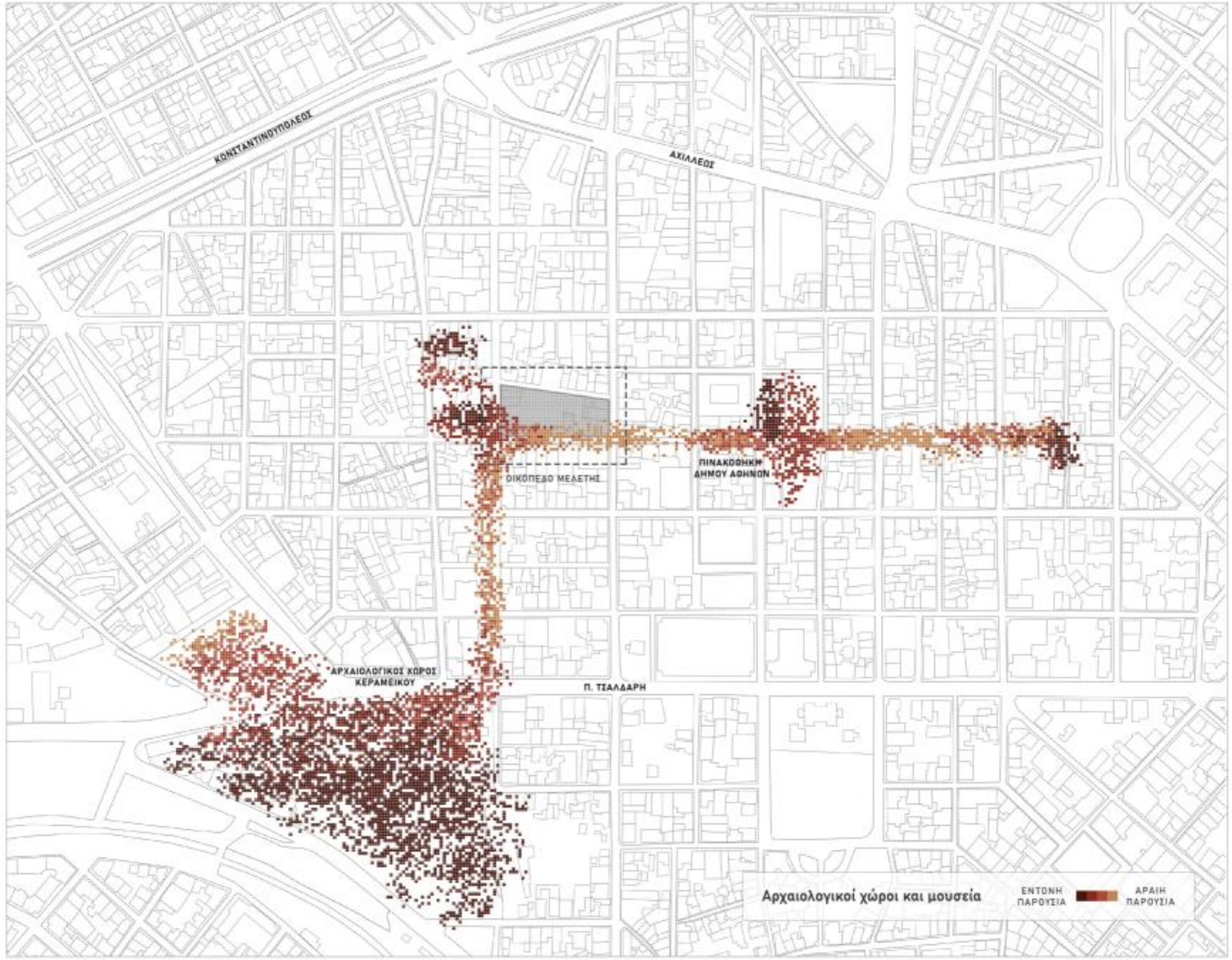

Αναζήτηση Δικτύων

- Δυναμική θέση οικοπέδου

κλίμακα 1:2500

Πειραματικά Διαγράμματα

Η **διαδικασία επιλογής του οικοπέδου** έγινε βιωματικά και επιβεβαιώθηκε όσο προχωρούσα τη μελέτη και ανακάλυπτα τα στοιχεία που το περιβάλλουν. Έχει ήδη μαρτυρηθεί από τους χάρτες και τα διαγράμματα. Φαίνεται, πως βρίσκεται σε μία ιδιαίτερα δυναμική θέση, ακριβώς στη μέση της περιοχής και στη μέση της δράσης, προσφέρεται για κοινωνικές ζυμώσεις μιας και βρίσκεται σε ένα κομβικό σημείο που μπορεί να ενώσει τα στοιχεία της μέρας και της νύχτας, χωρίς να τα αλλοιώσει και χωρίς να χαθεί σε αυτά. Όλη η πρόταση, αλλά και η ίδια η φύση του ερευνητικού αντικειμένου, είναι δυναμική. Βασίζεται στην ανθρώπινη δραστηριότητα και στις μεταβολές που αυτή δημιουργεί στον χώρο, ενώ ταυτόχρονα στηρίζεται σε ορισμένα πιο σταθερά σημεία αναφοράς της πόλης. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν στοιχεία που μπορούν να μεταβάλλονται και να επηρεάζονται από την ανθρώπινη παρουσία και τις καθημερινές δραστηριότητες. Από την άλλη, υπάρχουν σταθερές αναφορές, όπως το δημόσιο σχολείο, η παρουσία του αρχαιολογικού χώρου — ο οποίος, εξ ορισμού, αποτελεί ένα αμετακίνητο στοιχείο της πόλης — αλλά και οι ήδη οριοθετημένοι πεζόδρομοι.

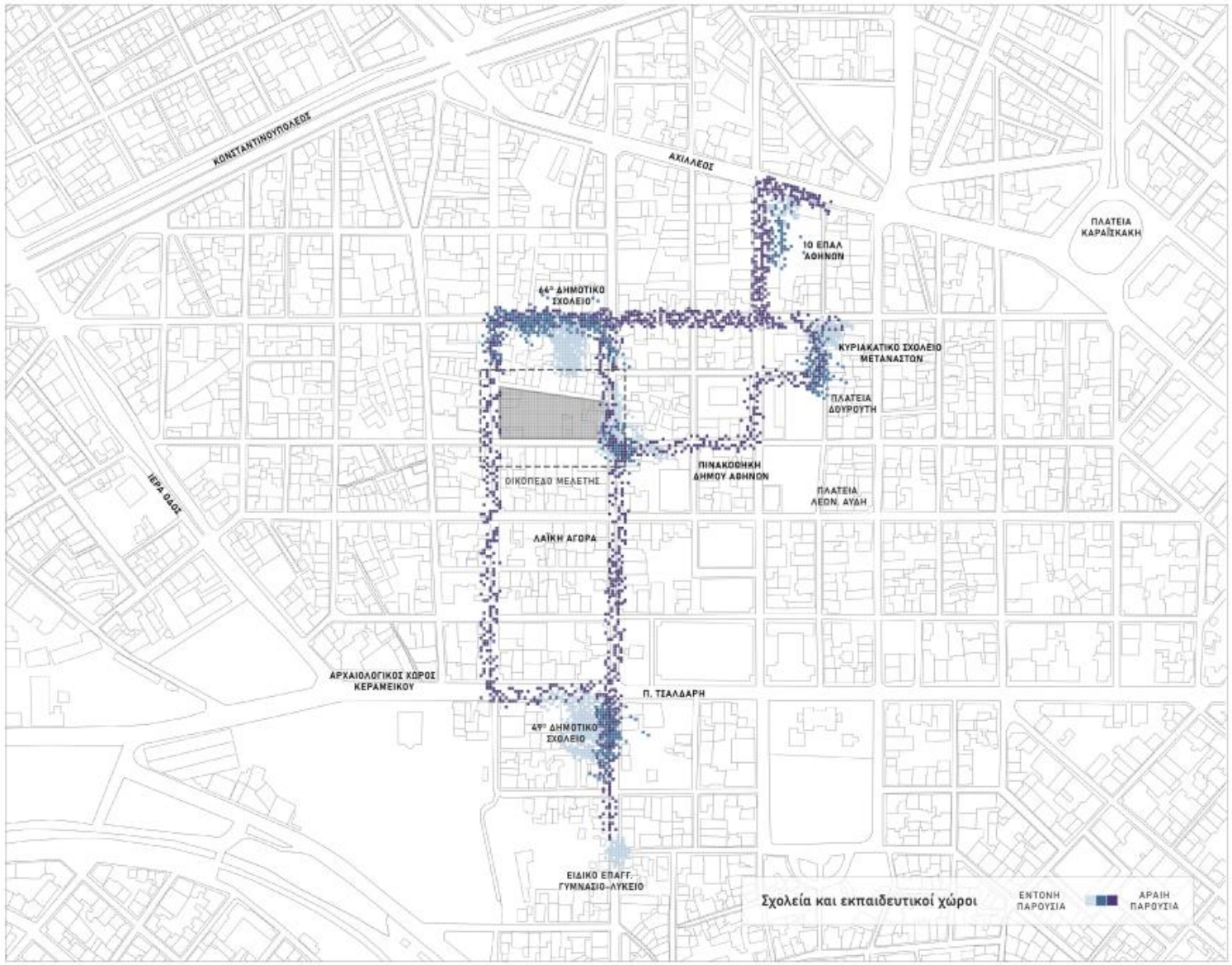

Κυρίαρχες χρήσεις περιοχής
- Δυναμική θέση οικοπέδου

κλίμακα 1:2500

Πειραματικά Διαγράμματα

Η συνύπαρξη αυτών των δύο συνθηκών, του σταθερού και του μεταβαλλόμενου, με οδήγησε σε μια πιο πειραματική ερευνητική διαδικασία. Σε αυτό το στάδιο χρησιμοποιήθηκαν διαγράμματα περισσότερο διαισθητικά, με στόχο όχι τόσο να αποτυπώσουν μια ήδη διαμορφωμένη πραγματικότητα, αλλά να διερευνήσουν πιθανές σχέσεις και επιρροές.Μέσα από αυτά τα διαγράμματα προσπάθησα να κατανοήσω την επιρροή που έχουν — αλλά και που θα μπορούσαν να έχουν — οι ανθρώπινες δραστηριότητες που ήδη υπάρχουν και πλαισιώνουν την περιοχή. Με ενδιαφέρει, δηλαδή, να εντοπίσω τα στοιχεία που λειτουργούν ως όρια ή ως δυνάμεις γύρω από το οικόπεδο.Η διαδικασία αυτή μπορεί να θεωρηθεί και ως μια προέκταση της μελέτης των άτυπων ορίων του Μεταξουργείου. Παρατηρώντας την περιοχή από διαφορετικές κατευθύνσεις, διαπιστώνεται ότι από κάθε πλευρά υπάρχει μια διαφορετική «ηχώ» ισχυρότερων αστικών στοιχείων και δραστηριοτήτων.

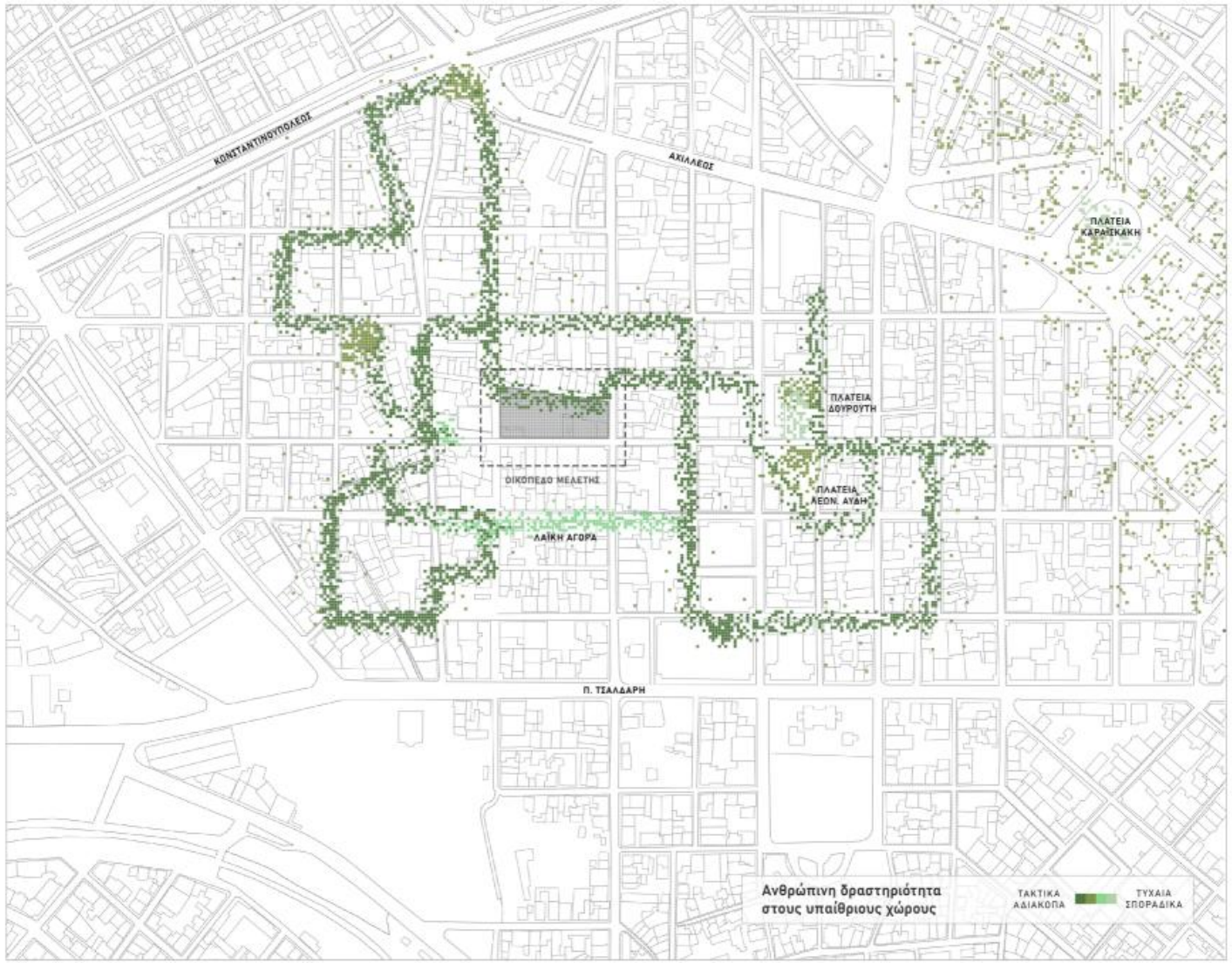

Αναζήτηση Δικτύων

- Δυναμική θέση οικοπέδου

κλίμακα 1:2500

Πειραματικά Διαγράμματα

Για παράδειγμα, από την πλευρά των καταστημάτων εστίασης προκύπτει μια συγκεκριμένη ένταση χρήσεων και ανθρώπινης παρουσίας. Από την πλευρά της Ομόνοιας, αντίθετα, παρατηρείται μια πιο άναρχη και απρόβλεπτη εισροή ανθρώπων, μια πιο απροσδιόριστη ανθρώπινη δραστηριότητα, αλλά και η συγκέντρωση δομών πρόνοιας.Έτσι, όσο πλησιάζω και «ζουμάρω» στο οικόπεδο, προσπαθώ να δω με ποιον τρόπο αυτές οι περιμετρικές λειτουργίες και δραστηριότητες εισέρχονται νοητά στον χώρο και αρχίζουν να τον οργανώνουν. Οι επιρροές αυτές μεταφράζονται σταδιακά σε διαφορετικές ζώνες, κατευθύνσεις και εντάσεις, οι οποίες αποτελούν στη συνέχεια τη βάση για τη χωρική οργάνωση της πρότασης.Με αυτή την έννοια, το οικόπεδο δεν αντιμετωπίζεται ως ένα απομονωμένο κομμάτι της πόλης, αλλά ως ένα σημείο στο οποίο συναντώνται και αλληλεπιδρούν οι διαφορετικές δυναμικές της γύρω περιοχής.

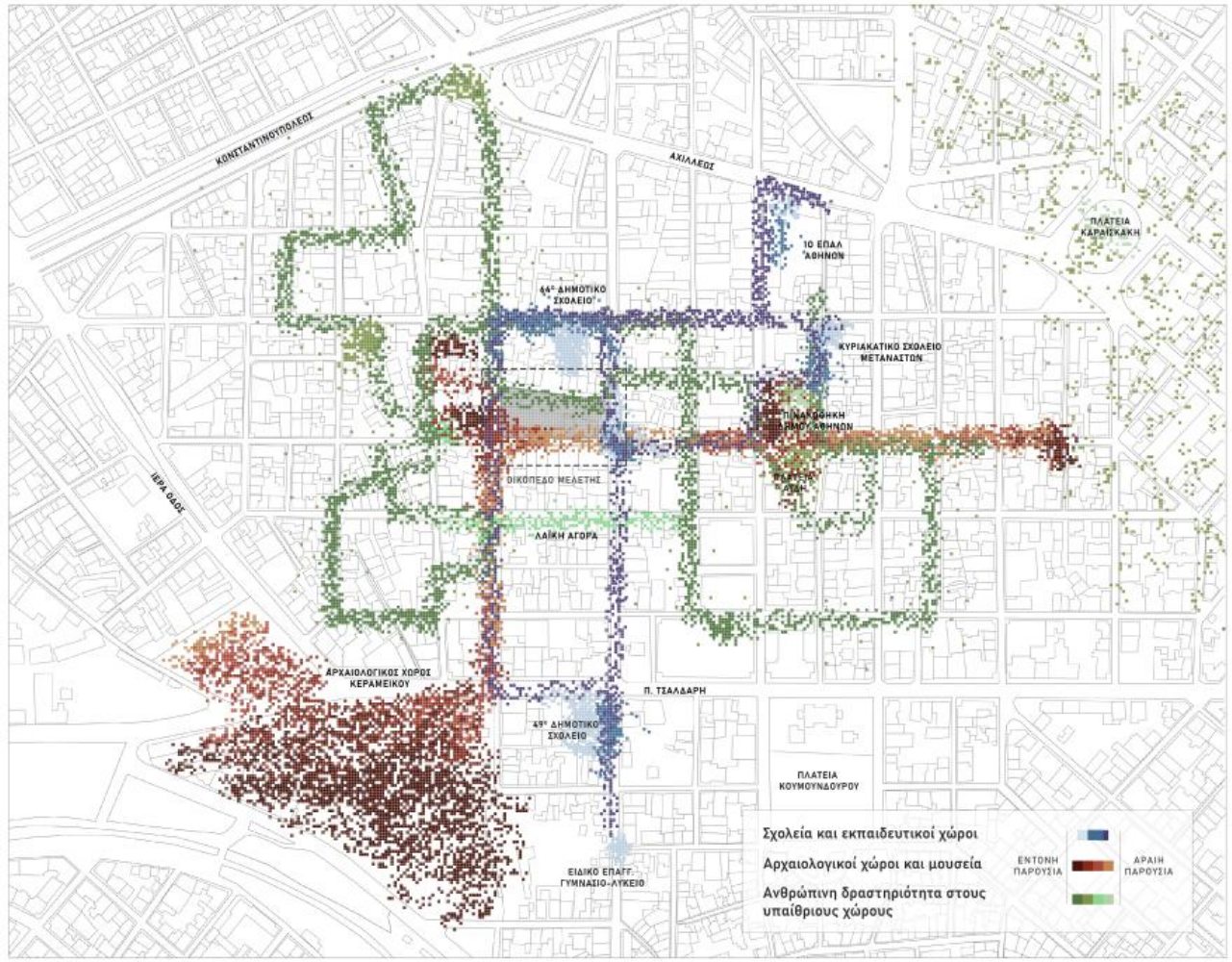

Αναζήτηση Δικτύων
- Δυναμική θέση οικοπέδου

κλίμακα 1:2500

Μελέτη Ορίων Οικοπέδου και Κεντρικός Άξονας

Περπατώντας στην περιοχή και εξερευνώντας γύρω γύρω το οικόπεδο είδα κάτι σημαντικό: από τη γωνία Πλαταιών και Λεωνίδου υπάρχει ένας διαμπερής άξονας, ουσιαστικά μία ακτίνα θέασης που διασχίζει δύο οικοδομικά τετράγωνα και συναντά πολυκατοικίες της οδού Θερμοπυλών. Αυτό το νοητό ίχνος το προβάλλεται στο οικόπεδο και το τέμνει διαγώνια. Έτσι, ένας υφιστάμενος άξονας θέασης της πόλης μεταφέρεται και γίνεται μέρος της ίδιας της συνθετικής λογικής της πρότασης. Λειτουργεί τόσο ως **ραχοκοκαλιά** της πρότασης, η οποία μοιράζει τις λειτουργίες **σε 'συνεννόηση'** με το **αποτύπωμα** των υφιστάμενων λειτουργιών της **γειτονιάς**, όπως ήδη είδαμε από την ανάλυση της περιοχής και του οικοπέδου, όσο ως **προέκταση του πάρκου** και του αρχαιολογικού χώρου Δημόσιου Σήματος, την αξία του οποίου ήδη αναδείξαμε στην μελέτη της περιοχής.

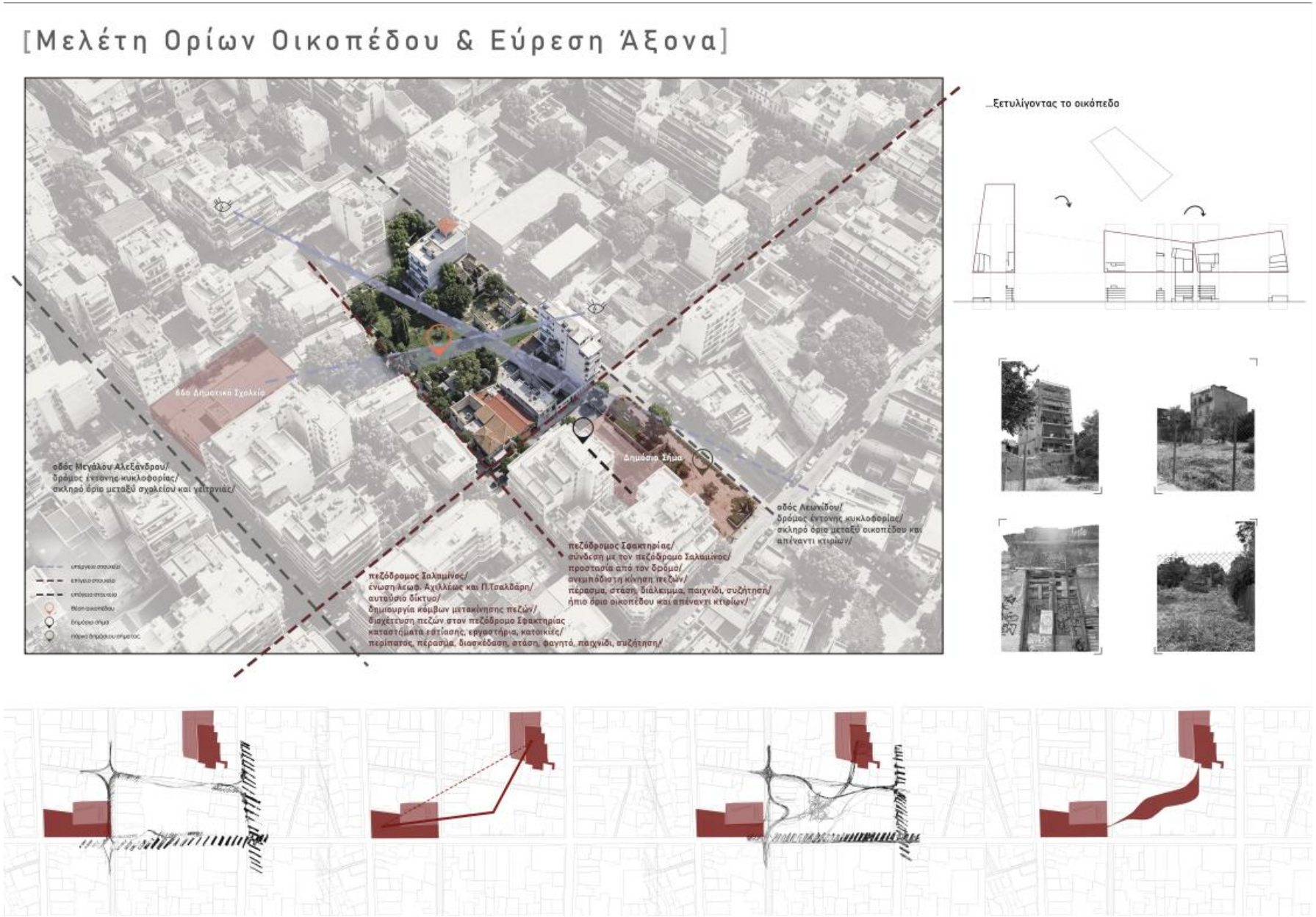

[Κτιριολογικό Πρόγραμμα]

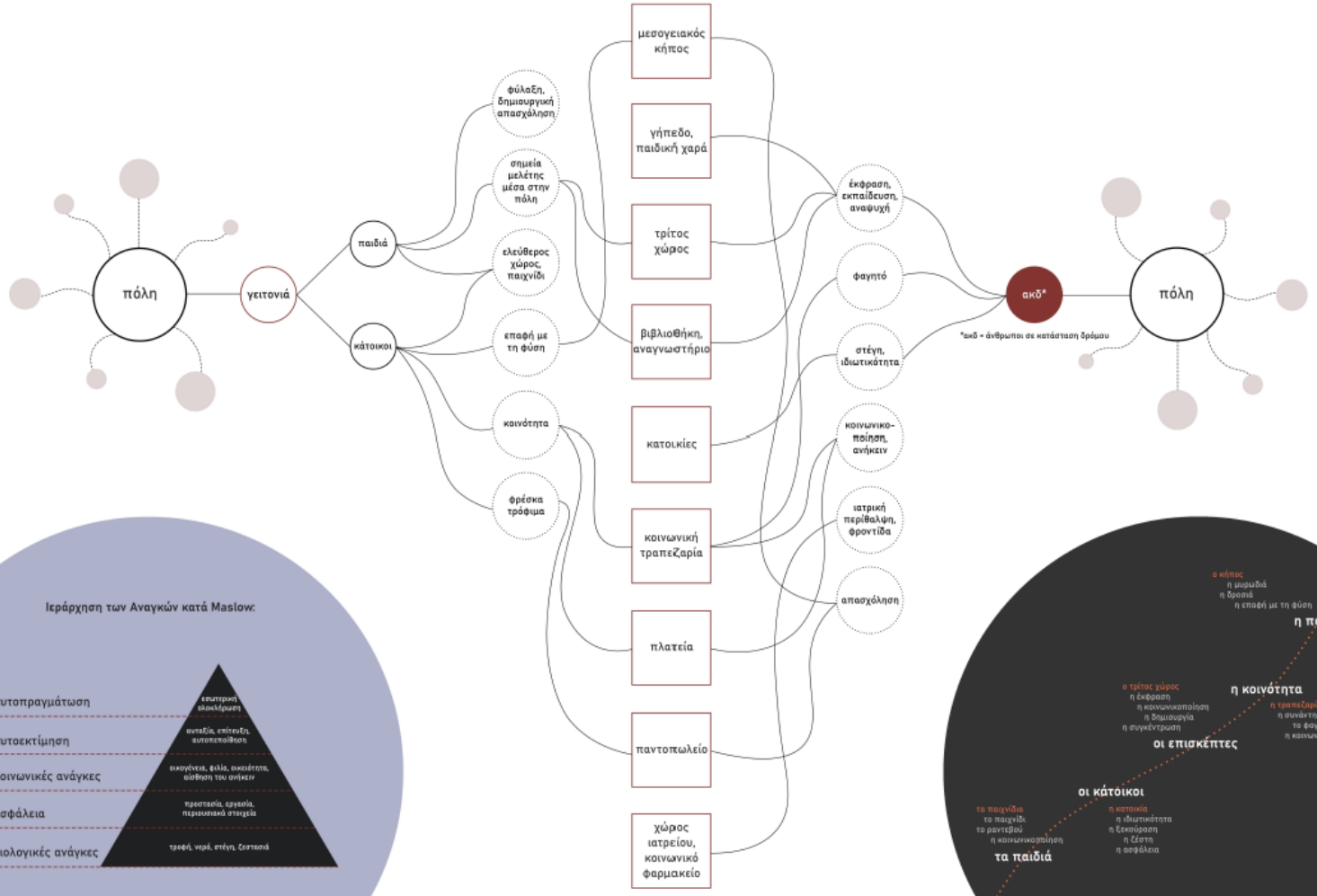

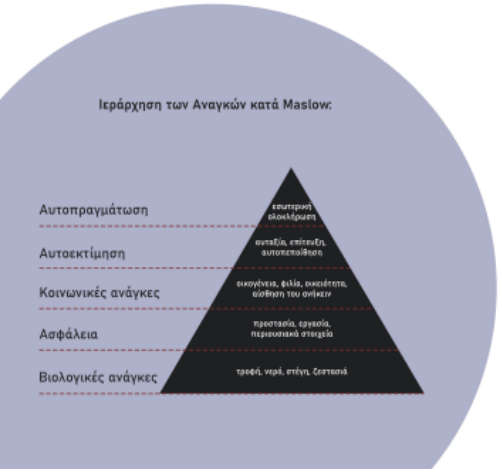

Η σημερινή πρόταση είναι απλή και τον σχεδιασμό της τον έχει ήδη υποδείξει η πόλη και η γειτονιά. Είναι ένα κέντρο κατοίκησης για χρόνια άστεγα άτομα, με στόχο την οργανική επανένταξη μέσω στοιχείων που ήδη υπάρχουν στο περιβάλλον των προτεινόμενων κατοικιών.

Τα στοιχεία του κτιριολογικού προγράμματος έχουν σαν βάση δύο απαραίτητα συστατικά: **τις κατοικίες για τους ωφελούμενους και την κοινωνική τραπεζαρία** που αποτελεί το βασικότερο κλειδί της επανένταξης. Τα υπόλοιπα διαμορφώθηκαν συνομιλώντας με τη γειτονιά. Στον σχεδιασμό λοιπόν εντάσσω στοιχεία που αφορούν τους ωφελούμενους, τους περαστικούς και μία ειδική ομάδα που γειτνιάζει με το οικόπεδο, αλλά μέχρι στιγμής δεν είχε ούτε λόγο ούτε ευκαιρία να το επισκεπτεί και ιδανικά να το εντάξει στην καθημερινότητά της. Πρόκειται για τους μαθητές του δημοτικού σχολείου κι ενδεχομένως των γονιών του των οποίων η είσοδος και η έξοδος από το σχολείο μέχρι πρότινος συγκεντρωνόταν και εκτονωνόταν αντίστοιχο σε ένα κλασικό αθηναϊκό πεζοδρόμιο. Συνδέοντας το σχολείο με τον κεντρικό άξονα που έχει εντοπιστεί στο οικόπεδο, ενισχύω ένα υπάρχον δίκτυο πεζοδρόμων και προσθέτω μία ακόμα επιλογή για ασφαλή περίπατο πριν και μετά το σχολείο.

[Διάγραμμα Χρήσεων & Κινήσεων]

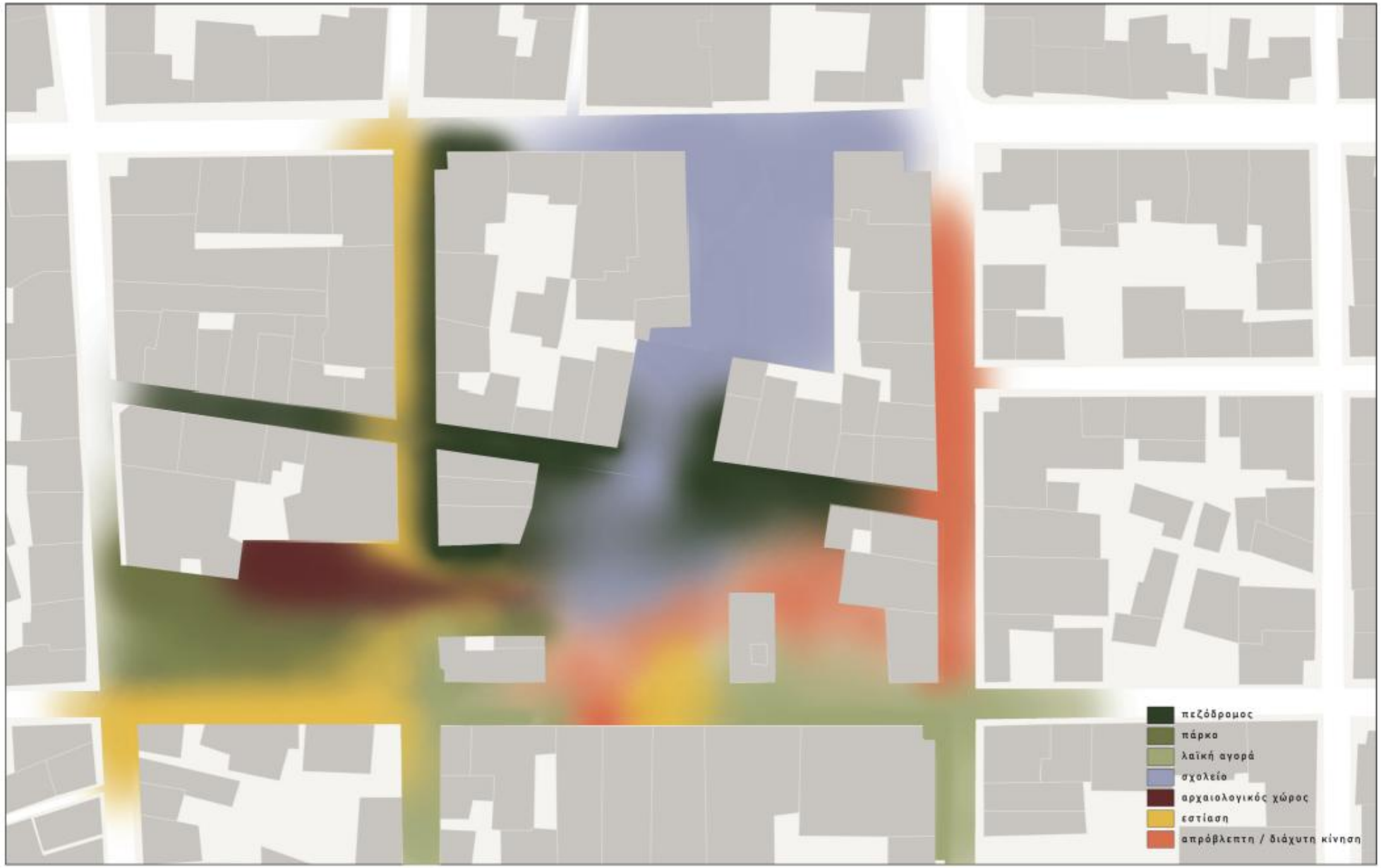

ΚΙΝΗΣΕΙΣ - ΧΑΡΑΞΕΙΣ

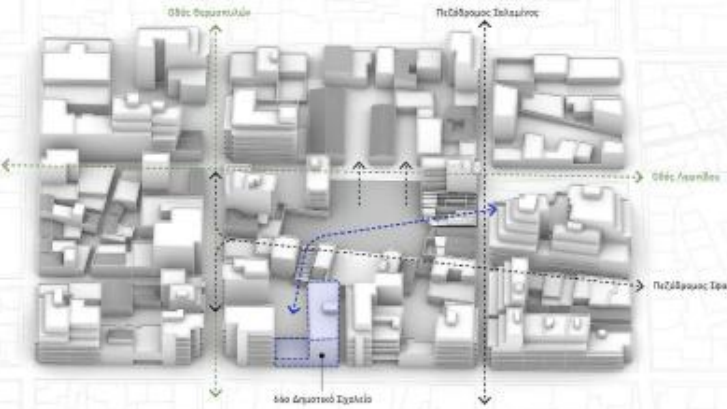

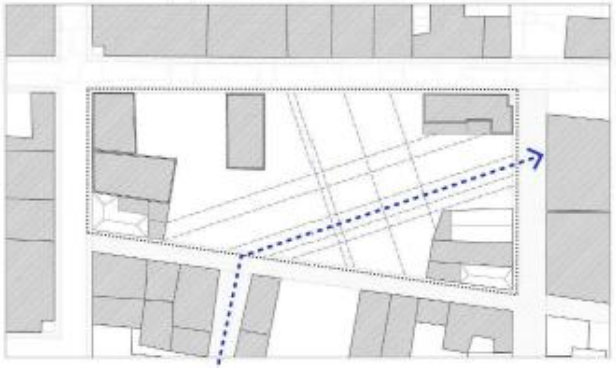

Βασίζομαι στη γειτονιά για να βρω πιθανούς πόλους επανένταξης (πάρκο και σχολείο) και στις ανθρώπινες ανάγκες για να βρω την κόλλα (φαγητό). Επιχειρώ σε μία σύνδεση οργανική και όχι σκηνοθετημένη, όπου η σύνδεση είναι μία ευκαιρία που συναντάται καθοδόν, ενθαρρύνεται από την ίδια την καθημερινότητα, αλλά είναι επιλογή.

Οι βασικές σχεδιαστικές προθέσεις της πρότασης συνοψίζονται σε τέσσερις άξονες: τον κάνναβο, τα ύψη, τα περάσματα και την προσβασιμότητα. Ο κάνναβος λειτουργεί ως το βασικό οργανωτικό εργαλείο της σύνθεσης, ενώ οι διαφοροποιήσεις στα ύψη δημιουργούν ιεραρχίες και διαφορετικές χωρικές ποιότητες. Τα περάσματα οργανώνουν την κίνηση και ενισχύουν τη σύνδεση των επιμέρους χώρων, ενώ η προσβασιμότητα αποτελεί βασική παράμετρο σε όλη την πρόταση.Στόχος είναι τα στοιχεία αυτά να λειτουργούν συνδυαστικά, ώστε η αρχιτεκτονική να μην οργανώνει μόνο τις κατοικίες, αλλά και τις σχέσεις, τις κινήσεις και τις καθημερινές δραστηριότητες της κοινότητας.Μιλάμε για ελάχιστη κατοίκηση, μικρής κλίμακας σχεδιασμό.
Στην πρόταση διαμορφώνονται συνολικά τέσσερις βασικές τυπολογίες κατοικίας, οι οποίες προκύπτουν από τις διαφορετικές ανάγκες των χρηστών.
Η τυπολογία Α είναι και η πιο επαναλαμβανόμενη, με συνολικά 13 κατοικίες. Πρόκειται για κατοικίες ελάχιστης επιφάνειας, περίπου 28 τετραγωνικών μέτρων. Η βασική γεωμετρία παραμένει ίδια, ενώ αυτό που διαφοροποιείται είναι κυρίως η εσωτερική διάταξη, ώστε να προσαρμόζεται στα διαφορετικά επίπεδα και στις συνθήκες πρόσβασης από τα κλιμακοστάσια. Αντίστοιχα, διαφοροποιείται και ο τρόπος εισόδου στην κατοικία.
Η τυπολογία Β αφορά τη διαμονή δύο ατόμων, ουσιαστικά ενός ζευγαριού, και εμφανίζεται σε δύο μονάδες.
Στη συνέχεια, υπάρχουν δύο κατοικίες τύπου Γ, οι οποίες σχεδιάζονται για ένα άτομο με αναπηρία. Εδώ η διάταξη προσαρμόζεται στις ανάγκες προσβασιμότητας, ενώ το τμήμα του καννάβου που περισσεύει αξιοποιείται ως βοηθητικός χώρος για πλυσταριό, εξοπλισμό, εργαλεία και αποθηκευτικές ανάγκες.
Τέλος, υπάρχει μία κατοικία τύπου Δ, η οποία αφορά τη διαμονή δύο ατόμων με αναπηρία και έχει αντίστοιχα προσαρμοσμένη διάταξη.
Ουσιαστικά, λοιπόν, έχουμε 15 τυπικές κατοικίες και 3 κατοικίες σχεδιασμένες ειδικά για άτομα με αναπηρία.
Η οργάνωση όλων των τυπολογιών βασίζεται στον κάνναβο 3.6χ3.6 και προσαρμόζεται στη στατική λογική του κάθε κτιρίου. Για τον λόγο αυτό, σε ορισμένες περιπτώσεις η τελική επιφάνεια προκύπτει ελαφρώς μεγαλύτερη από την ελάχιστη απαιτούμενη, ώστε η κατοικία να εντάσσεται σωστά τόσο στον κάνναβο όσο και στο στατικό σύστημα του κτιρίου.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

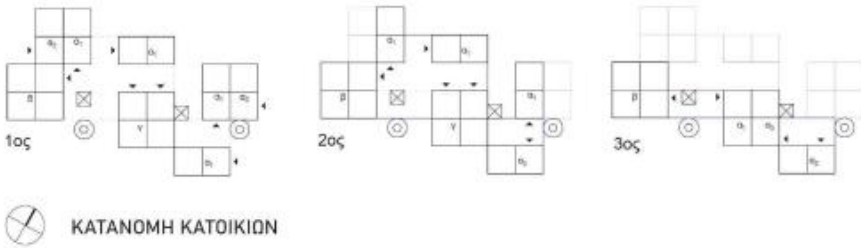

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ 0
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ 1
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ 2
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

Οι όψεις των κατοικιών προς την οδό Λεωνίδου ακολουθούν τον χαρακτήρα και την κλίμακα του υφιστάμενου αστικού μετώπου. Καθώς όμως προχωράμε προς το εσωτερικό του οικοπέδου και προς τα κοινόχρηστα, η συνέχεια αυτή σταδιακά διασπάται και η μορφή των κτιρίων γίνεται πιο ελεύθερη. Από την πλευρά των πεζοδρόμων, η πρόταση λαμβάνει υπόψη τον ήδη διαμορφωμένο χαρακτήρα της περιοχής, όπου υπάρχουν χαμηλότερα υφιστάμενα κτίρια, δέντρα και πιο ανοιχτές συνθήκες. Για τον λόγο αυτό, διατηρείται μια χαμηλότερη κλίμακα και η αίσθηση της ισόγειας στάθμης, ώστε η νέα επέμβαση να εντάσσεται πιο ομαλά στο υφιστάμενο περιβάλλον. Έτσι, η αρχιτεκτονική διαμορφώνει μια σταδιακή μετάβαση: από το πιο συμπαγές και αστικό μέτωπο της Λεωνίδου προς ένα πιο χαμηλό, ανοιχτό και συλλογικό εσωτερικό περιβάλλον.

Στην τομή φαίνεται η βασική κατασκευαστική λογική των κτιρίων. Η κατασκευή αποτελείται από πλάκες και δοκάρια από οπλισμένο σκυρόδεμα, ενώ εξωτερικά εφαρμόζεται θερμοπρόσοψη. Η θερμομόνωση περιβάλλει την κατασκευή και συνεχίζεται μέχρι τα στηθαία και το δώμα, ώστε να διαμορφώνεται ένα συνεχές θερμικό κέλυφος.
Στα σημεία όπου υπάρχουν πλατφόρμες, χρησιμοποιείται μεταλλική κατασκευή, η οποία αγκυρώνεται στα υπόλοιπα κτίρια. Αντίστοιχα, το ασανσέρ διαθέτει τον δικό του ανεξάρτητο στατικό φορέα, λειτουργώντας ως αυτόνομη κατασκευαστική μονάδα.
Στην τομή φαίνεται επίσης η ψευδοροφή, με ελάχιστο καθαρό ύψος περίπου 30 εκατοστών, ώστε να μπορούν να διέρχονται οι απαραίτητες ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις και τα υπόλοιπα δίκτυα χωρίς να επηρεάζεται ο καθαρός χώρος των κατοικιών.
Η χρήση του καννάβου των 3,60 επί 3,60 μέτρων βοήθησε σημαντικά και στη στατική επίλυση, καθώς δημιουργεί σχετικά μικρά και επαναλαμβανόμενα ανοίγματα. Έτσι, ο κάνναβος δεν αποτελεί μόνο ένα σχεδιαστικό εργαλείο, αλλά λειτουργεί παράλληλα ως οργανωτική και κατασκευαστική αρχή.
Ο κάνναβος είναι παρών σε όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού. Ξεκινά από το δάπεδο, όπου οργανώνει τις χαράξεις και τις κινήσεις, συνεχίζεται στις όψεις, όπου αποτυπώνεται μέσα από τις σκοτίες και τις χαράξεις, και επανεμφανίζεται στην ίδια τη γεωμετρία και την κατασκευή των κτιρίων.
Τα στοιχεία που διαφοροποιούνται και «σπάνε» τον κάνναβο είναι κυρίως τα πιο παιγνιώδη στοιχεία της πρότασης, όπως τα καμπύλα κλιμακοστάσια και οι οργανικές διαμορφώσεις του πρασίνου. Έτσι δημιουργείται μια ισορροπία ανάμεσα στην αυστηρότητα και την επανάληψη του καννάβου και στον πιο ελεύθερο χαρακτήρα των κοινόχρηστων χώρων.
Στις κατοικίες προβλέπεται επίσης σε κάθε μονάδα ένας εξωτερικός χώρος, ο οποίος εντάσσεται εσωτερικά στη γεωμετρία της όψης. Τα μπαλκόνια δεν προεξέχουν από το βασικό περίγραμμα του καννάβου, αλλά ενσωματώνονται σε αυτόν, διατηρώντας έτσι τη συνοχή της όψης και της συνολικής γεωμετρίας του κτιρίου.